

In het westelijke veenweidegebied verliest het landschap haar natuurlijke waarde en verslechtert het perspectief van boeren Foto: Tom Baas

Auteur: Danielle de Nie

WIJ.LAND WERKT AAN EEN TOEKOMSTBESTENDIG VEENWEIDEGEBIED

De bodem in het westelijk veenweidegebied blijft maar dalen, de landbouwgronden verslechteren en biodiversiteit gaat achteruit. Wij.land wil beweging creëren naar een veerkrachtig natuurinclusief landschap, waarin boeren goede toekomstperspectieven hebben. Niet met praatgroepen en haalbaarheidsstudies, maar met actie op de grond.

Wij.land is de verzelfstandiging van de Nederlandse tak van Commonland, de organisatie die wereldwijd werkt aan landschapsherstel in gebieden met gedegradeerde bodems. Van de overbegraasde Baviaanskloof in Zuid-Afrika tot de gedegradeerde boomgaarden van Altiplano Estepario in Zuid-Spanje. Sinds twee jaar staat het veenweidegebied van Holland en Utrecht in dat rijtje. De situatie is ogenschijnlijk heel anders dan in de uitgeputte landschappen in het buitenland. Geen kale bodem, landbouw is nog gewoon mogelijk, maar

ook hier verliest het landschap haar natuurlijke waarde en verslechtert het toekomstperspectief van boeren. Net als in de andere gebieden waar Commonland actief is, bouwt Wij.land in Nederland samen met boeren, natuurbeheerders en burgers aan nieuwe perspectieven voor het gebied. Het streven is naar een type landgebruik dat een positieve impact heeft op bodem, water en biodiversiteit, en dat gekoppeld aan een goed verdienmodel voor de boer. Het begint met een idee, vaak van een boer zelf, dat Wij.land kleinschalig test

in de praktijk. Als het idee succesvol is, volgt opschaling. Op landbouw- en natuurgronden verbetert Wij.land daarnaast samen met boeren ecologen en bodemdeskundigen de bodembiologie door te kijken naar de balans in de bodem en door chemische middelen te vervangen door natuurlijke.

Van pachter naar partner

Een bijzonder project om boeren en natuurbeheerders bij elkaar te brengen is 'Van Pachter naar Partner' met Natuurmonumenten. In dat project bekijken we

FPG: betrek particulieren bij financiering

Particuliere landgoedeigenaren, beleggers, kerken, stichtingen en andere grondeigenaren die bij de FPG zijn aangesloten, hebben hun grond veelal langjarig verpacht of in erfpacht uitgegeven. Het doel is hun bezit duurzaam in stand te houden met het oog op verantwoord bodembeheer, behoud biodiversiteit en goed waterbeheer.

Zij zorgen er derhalve voor dat in het kader van vermogensbeheer grond relatief goedkoop beschikbaar komt voor het uitvoeren van natuurinclusieve landbouw.

of we vanuit de verpachting van natuurgronden het beheer van de natuurterreinen meer met boeren kunnen vormgeven, maar ook of we de boer daarmee in staat kunnen stellen om met zijn bedrijfsvoering bij te dragen aan een landbouw die meer in evenwicht is met de natuur. Inzet daarbij is vermindering van stikstofuitstoot, vergroting van biodiversiteit en het zo veel mogelijk sluiten van kringlopen.

De samenwerking tussen een natuurbeheerder en boeren biedt veel kansen. Boeren kunnen dan als landschapsbeheerder langdurig natuurgebieden beheren en tegelijkertijd de producten uit het landschap, zoals weidegras, maaisel en hout, gebruiken in hun bedrijfsvoering. Een extra voordeel voor de boeren is dat er meer mogelijk wordt wanneer de bedrijfsvoering meer in evenwicht komt met de natuur, zoals extra pachtgrond of meer zekerheid door langjarige overeenkomsten.

Aan de kant van de natuurbeheerder leidt dit tot een kostenbesparing, meer kwaliteit van natuurbeheer en een kwaliteitsimpuls voor het hele gebied, ook buiten de grenzen van de natuurgebieden.

Fonds voor pilots

De door Natuurmonumenten gewenste beweging ontstaat natuurlijk niet vanzelf. De rol van Wij.land is vooral om de oplossingen praktisch te maken, vaak door 'pilots' te starten op de agrarische bedrijven. Deze pilots kunnen bijvoorbeeld gaan over het verbeteren van de bodembiologie door op een natuurlijke wijze de bodem productief te houden en minder afhankelijk te zijn van kunstmest en andere chemische input. Deze pilots worden gefinancierd vanuit een speciaal daarvoor opgericht fonds. Zo experimenteert een aantal deelnemende boeren met het maken van

Bokashi van maaisel uit de natuurgebieden van Natuurmonumenten. Dit laagwaardige maaisel wordt nu nog gezien als een afvalstroom. De uit Japan afkomstige composteringmethode werkt op basis van fermentatie. Het eindproduct kan de boer gebruiken als ruige bemesting, goed voor het bodemleven en de weidevogels. Dat is ideaal voor maaisel uit nattere natuurgebieden, want het mag nat en met 'onkruiden' het fermentatieproces in.

Innovatieve financiering

Een startende boer zonder eigen grond, kan vanwege hoge grondprijzen eigenlijk geen rendabel bedrijf beginnen. Tegelijkertijd zijn er steeds meer stoppende boeren zonder opvolger, die hun bedrijf en land verkopen aan de hoogste bieder. Vaak moet de koper van de grond de investering dan door intensief landgebruik terugverdienen,

wat niet gewenst is in het gebied. Wij.land werkt daarom aan het ontwikkelen van een innovatieve financieringsvorm van grond, die meer natuurinclusief landgebruik mogelijk maakt. Vrijgekomen agrarische grond wordt aangekocht en ondergebracht in een nieuw op te richten stichting, die de grond vervolgens tegen zachte voorwaarden uitgeeft aan boeren die een stap naar natuurinclusieve bedrijfsvoering willen maken.

Het kapitaal wordt aangetrokken als maatschappelijke belegging en geeft investeerders de mogelijkheid om naast een bescheiden financieel rendement een positief effect te hebben op landbouw, natuur en landschap. Zo ontstaat Grond van Waarde, niet toevallig de naam van het grondfonds van Wij.land.

Drs. D. de Nie is co-directeur van Wij.land

Danielle de Nie (l.) met Wilco en Renée van der Vaart, deelnemers aan Van Pacht naar Partner in beheerseenheid Vechtplassen van Natuurmonumenten. Foto: Guy Ackermans